

Vergaderjaar 1993–1994

23 400 VII

Vaststelling van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van hoofdstuk VII (Ministerie van Binnenlandse Zaken) voor het jaar 1994

Nr. 25

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage, 11 januari 1994

Op dit moment is een vijftal **voorstellen voor grondwetswijziging** bij uw kamer aanhangig. Hierbij vraag ik uw aandacht voor de te volgen procedure bij de ontbinding van de beide kamers ter gelegenheid van de voorgenomen grondwetswijzigingen.

Op 28 september 1993 heeft Minister van Binnenlandse Zaken, mw. drs. C. I. Dales, een brief aan de Tweede en de Eerste Kamer der Staten-Generaal gezonden over het voornemen de voorstellen tot grondwetswijziging in eerste lezing in deze kabinetsperiode af te ronden en de gevolgen daarvan voor de te volgen procedure (23 400 VII, nr. 4). In die brief is ervan uitgegaan dat als gevolg van deze grondwetsherzieningsprocedure de Eerste Kamer een jaar eerder dan de voorziene reguliere Eerste-Kamerverkiezing zou worden ontbonden. Uitgangspunt was dat evenals bij nagenoeg alle andere grondwetsherzieningen deze eeuw de ontbindingsverkiezingen voor grondwetsherziening samenvallen met de reguliere verkiezing voor de Tweede Kamer. Artikel 137, derde lid, van de Grondwet is in die brief zo uigelegd dat na behandeling van de herzieningsvoorstellen in eerste lezing beide kamers der Staten-Generaal gelijktijdig moeten worden ontbonden. Over de betekenis van deze grondwetsbepaling heeft in 1985 een gedachtenwisseling met de Eerste Kamer plaatsgevonden. Daarbij is de motie-Vis c.s. (Kamerstukken I 1984/85, 18 179, nr. 136c) aanvaard. Naar aanleiding daarvan is advies gevraagd van de Raad van State. In zijn advies komt de Raad van State tot de conclusie dat het niet in overeenstemming met de bedoeling en strekking van artikel 137, derde lid, van de Grondwet zou zijn, indien de daar bedoelde ontbinding niet gelijktijdig voor beide kamers zou geschieden. De regering stemde met het advies van de Raad van State in. De adviesaanvraag, het advies en het daaromtrent uitgebrachte nader rapport zijn gepubliceerd in Kamerstukken I 1985/86, 18 179, nr. 89.

Bij brief van 19 oktober 1993 heeft de Eerste Kamer meegedeeld dat zij geenszins overtuigd is van de noodzaak van ontbinding in 1994. Verwezen is naar de hiervoor genoemde motie-Vis. Ontbinding zal niet leiden tot

nieuwe politieke krachtsverhoudingen, omdat een ongewijzigde samenstelling van Provinciale Staten bij verkiezing van de Eerste Kamer dezelfde zetelverdeling zal bewerkstelligen. In een gesprek dd. 22 december 1993 heeft het College van Senioren van de Eerste Kamer der Staten-Generaal dit standpunt nog eens aan Minister van Binnenlandse Zaken, mw. drs. C. I. Dales, bevestigd.

Naar aanleiding van deze brief heeft de regering zich beraden over de procedure van grondwetsherziening. Gelet op de thans ontstane situatie is de regering van opvatting dat het noodzakelijk is om op dit punt duidelijkheid te scheppen. Die duidelijkheid kan niet beter dan door grondwetswijziging worden geboden. Het is ook wenselijk om de grondwetsherzieningsprocedure op dit punt niet onnodig belemmerend te doen zijn. Dit beraad heeft derhalve geleid tot het opstellen van een overwegingswetsvoorstel dat ertoe strekt de procedure van grondwetsherziening te vereenvoudigen, en wel in die zin dat de ontbinding van de Eerste Kamer na de eerste lezing vervalt. Dit wetsvoorstel is op 30 november 1993 voor advies aan de Raad van State voorgelegd. De Raad kon zich blijkens zijn voortvarend uitgebrachte advies van 24 december 1993 verenigen met het voorstel. Op 7 januari 1994 is het wetsvoorstel bij de Tweede Kamer ingediend.

De regering heeft zich in dit licht eveneens beraden over de te volgen procedure bij de thans aanhangige vijf overwegingswetsvoorstellen, in het bijzonder over de vraag of artikel 137, derde lid, van de Grondwet naar de tekst van 1983 dwingt tot een gelijktijdige ontbinding van de Tweede en de Eerste Kamer na bekendmaking van de overwegingswetten in het Staatsblad. De regering is van oordeel dat de geschiedenis en strekking van de bepaling en de eerder gevolgde praktijk ter zake in de richting van een gelijktijdige ontbinding wijzen. Gelijktijdige ontbinding had dan ook de voorkeur van de regering. Zij heeft evenwel in aanmerking genomen dat omtrent de uitleg van de Grondwet op dit punt uiteenlopend wordt geoordeeld. Erkend kan ook worden dat de tekst van artikel 137, derde lid, Grondwet de mogelijkheid van een ongelijktijdige ontbinding niet uitdrukkelijk uitsluit. Nu intussen een voorstel is gedaan tot schrapping van de ontbinding van de Eerste Kamer na de eerste lezing, acht de regering het niet gepast op dit punt tot een controversiële ontbinding over te gaan. Daar komt nog bij dat de Eerste Kamer terecht wijst op het feit dat een ontbinding van de Eerste Kamer weinig betekenis heeft, indien er geen sprake zal zijn van een wezenlijk andere samenstelling van de nieuw gekozen Eerste Kamer omdat er geen verkiezingen voor provinciale staten hebben plaatsgevonden. Bovendien kleven er aan grondwetsontbinding van de Eerste Kamer in 1995, indien intussen de nieuw gekozen Tweede Kamer met de behandeling van de tweede lezing zo spoedig mogelijk begint, geen overwegende bezwaren in verband met de effectuering van de voornemens ten aanzien van opschorting van de opkomstplicht van dienstplichtigen en ten aanzien van het treffen van een tijdelijke vervangingsregeling wegens zwangerschap en bevalling.

Gelet op het bovenvermelde standpunt van het College van Senioren van de Eerste Kamer stel ik u, mede op verzoek van dat college, de vraag of het ook de gezamenlijke conclusie van de organen van de grondwetgevende macht is, dat het constitutioneel aanvaardbaar is in deze de ontbinding van de Eerste Kamer te laten samenvallen met de eerstvolgende periodieke Eerste-Kamerverkiezing op 29 mei 1995.

Een afschrift van deze brief zend ik aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal.

De Minister van Binnenlandse Zaken,
E. M. H. Hirsch Ballin